Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2025/3173

20.6.2025

Výhľadové stanovisko Európskeho výboru regiónov – Európsky pakt o oceánoch

(C/2025/3173)

Hlavná spravodajkyňa: Mätta IVARSSON (SE/Zelení), poslankyňa zastupiteľstva regiónu Skåne

POLITICKÉ ODPORÚČANIA

EURÓPSKY VÝBOR REGIÓNOV

1. víta iniciatívu Európskej komisie na väčšie zosúladenie rôznych politík EÚ, ktoré sa týkajú oceánov; zdôrazňuje, že ak sa chce Európa stať námornou veľmocou a využiť príležitosti, ktoré oceány ponúkajú, v európskom pakte o oceánoch sa musí venovať pozornosť trom rôznym rozmerom udržateľnosti: ochrane a obnove oceánov, udržateľnému rozvoju modrého hospodárstva, poznatkom a výskumu v oblasti morského prostredia, správe oceánov zohľadňujúcej miestny rozmer a blahobytu občanov žijúcich v pobrežných regiónoch a na iných územiach prepojených s oceánmi. Zdôrazňuje, že celostná správa oceánov si vyžaduje aj rámec viacúrovňového riadenia, najmä intenzívne zapojenie miestnych a regionálnych samospráv, ako i zohľadnenie činností na pevnine, ktoré majú vplyv na zdravie oceánov;

2. zdôrazňuje, že tieto priority musia byť vzájomne prepojené, aby sa chránilo prostredie oceánov, podporili odolné a konkurencieschopné hospodárstva a zabezpečil blahobyt miestnych a regionálnych komunít v pobrežných oblastiach aj mimo nich, pričom uznáva, že dlhodobý blahobyt a prosperita mnohých z nich závisia od zdravých oceánov. Okrem toho je potrebné zabezpečiť, aby boli do rozhodovania o oceánoch aktívne zapájané pobrežné komunity, komunity zamerané na drobný rybolov a ďalšie zainteresované strany, a zmenšiť zraniteľnosť jednotlivcov a týchto rybárskych komunít, ktoré zahŕňajú potenciálne zdroje obživy pobrežného obyvateľstva, voči účinkom degradácie oceánov, prírodným rizikám a environmentálnym škodám spôsobených človekom;

3. zdôrazňuje, že má zásadný význam dosiahnutie „dobrého environmentálneho stavu“ podľa rámcovej smernice o morskej stratégii, pretože dobre zachované morské prostredie je základom hospodárskej stability a pomáha zmierňovať vplyvy zmeny klímy na európske pobrežné regióny, ako sa zdôrazňuje v európskom posúdení klimatických rizík z roku 2024, ktoré vypracovala Európska environmentálna agentúra ([1]);

4. oceňuje rozhodnutie Európskej komisie začať nový politický cyklus vypracovaním nového Európskeho paktu o oceánoch. Svedčí to o jej ochote prijať strategický a celostný prístup k oceánom; vyzýva Európsku komisiu, aby vydávala pravidelné oznámenia o vykonávaní paktu vrátane plánu záväzkov, ktorý k nim bude pripojený;

5. upozorňuje na nedostatok finančných prostriedkov, ktorý má vplyv na námorné činnosti, a vyzýva na vytvorenie primeraného financovania na spravodlivú transformáciu na regeneratívne námorné hospodárstvo s malým vplyvom a na účinnú ochranu a obnovu morských ekosystémov a vedecký výskum; domnieva sa, že pakt by mal prispieť k uľahčeniu vytvárania inovatívnych finančných mechanizmov a stimulov na uplatňovanie udržateľných postupov;

6. zdôrazňuje, že budúci viacročný finančný rámec by mal poskytovať vhodné finančné nástroje, ktoré musia zodpovedať rôznym miestnym sociálno-hospodárskym štruktúram, čo si vyžaduje rozvoj celostného viacúrovňového prístupu k správe týchto nástrojov s účasťou národných orgánov a regionálnych a miestnych samospráv;

7. pripomína skúsenosti získané pri vypracúvaní dlhodobej vízie pre vidiecke oblasti EÚ ([2]) a zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť, aby sa vzájomne prospešné prepojenia medzi pobrežnými a vnútrozemskými oblasťami začlenili do všetkých politík EÚ a aby sa čo najlepšie využila veľká vzájomná závislosť týchto oblastí;

([1]) Správa EEA 01/2024, *European Climate Risk Assessment*.
([2]) Stanovisko Európskeho výboru regiónov – *Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti EÚ* (Ú. v. EÚ C 270, 13.7.2022, s. 18).

Celostný prístup k správe oceánov

8. zdôrazňuje, že zdravé oceány majú zásadný význam pre EÚ, jej členské štáty, miestne a regionálne samosprávy a občanov EÚ, pretože sa v nich zachováva biodiverzita, sú hnacou silou hospodárstva, podporujú blahobyt a sú predpokladom udržateľnej správy morských ekosystémov, čím prispievajú k potravinovej nezávislosti. Domnieva sa, že oceány sú v interakcii s ľuďmi viacerými spôsobmi a sú mimoriadne dôležité z environmentálneho, hospodárskeho, kultúrneho, strategického a rekreačného hľadiska;

9. víta skutočnosť, že Komisia sa usiluje o strategický vývoj svojho prístupu k oceánom, ktorým sa usiluje zlepšiť zosúladenie a synergiu medzi rôznymi cieľmi, nástrojmi, politikami a prioritami vrátane:

a) zastrešujúcich environmentálnych cieľov EÚ opísaných v Európskej zelenej dohode a vymedzených dodržiavaním medzinárodných záväzkov EÚ a členských štátov, posilnenej európskej konkurencieschopnosti, ktorá sa navrhuje v správe Maria Draghiho, a civilnej a obrannej pripravenosti a pohotovosti Európy, ktorá sa navrhuje v Niinistöovej správe;

b) oblastí európskeho politického vplyvu vrátane diplomacie v oblasti správy oceánov a podpory posilnenej medzinárodnej a regionálnej správy oceánov;

c) odvetvových politík, ako je spoločná rybárska politika, modré hospodárstvo, stratégia EÚ pre výskum a inovácie v oblasti oceánov a plán adaptácie na zmenu klímy;

poukazuje na to, že uvedený celostný prístup sa uplatňuje v celosvetovom kontexte, v ktorom štáty pristupujú k oceánom ako k pevninským oblastiam a oceány sú predmetom územných sporov. Preto tiež zdôrazňuje, že pakt o oceánoch by mal zahŕňať aj štvrtý prvok, ktorým je:

d) väčší dôraz na sporné morské zdroje a väčší geostrategický význam oceánov v multilaterálnom a roztrieštenom svete. Je to v súlade s potrebou väčšej odolnosti „na vonkajších pozemných a námorných hraniciach pre bezpečnosť a odolnosť EÚ ako geografických vstupných [bránach] do Európskej únie“ ([3]); zdôrazňuje, že z týchto nových geopolitických hrozieb vyplýva potreba zabezpečiť riadne námorné územné plánovanie medzi rôznymi činnosťami a potreba vyhnúť sa súpereniu o priestor;

e) zlepšenia rámcov správy spolu s koordinovanými mechanizmami na celosvetovej, regionálnej a národnej úrovni, aby sa zabezpečila integrovaná správa ekosystémov a ochrana obyvateľstva v pobrežných oblastiach;

10. zdôrazňuje, že zdravé oceány sú základom maximalizácie dlhodobého hospodárskeho potenciálu námorných odvetví. V jadre paktu musí byť ochrana a udržateľná správa morských ekosystémov, pretože zdravé ekosystémy sú nevyhnutné na zabezpečenie produktivity, odolnosti a budúceho rozvoja v odvetviach závislých od mora;

11. poukazuje na to, že celostný prístup neznamená jednotné všeobecné politiky uplatňované bez rozdielu vo všetkých regiónoch bez dôkladného zohľadnenia miestnych rozdielov. Namiesto toho sa v ňom musia zohľadňovať rôznorodé potreby a záujmy regionálnych a miestnych komunít, pričom sa musí uznať, že univerzálny model nie je ani účinný, ani udržateľný; požaduje preto, aby sa námorné politiky vypracúvali v úzkej spolupráci s miestnymi a regionálnymi samosprávami a občanmi, a to na základe zásad viacúrovňového riadenia, aktívnej subsidiarity a partnerstva, čo umožní prispôsobené prístupy špecifické pre dané okolnosti, v ktorých sa budú rešpektovať miestne špecifiká, a podporuje výmenu osvedčených postupov a spoluprácu námorných odvetví;

12. zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť, aby sa správa oceánov opierala o pevný politický súlad a právne záväzné ciele, ktoré sa budú v určitých intervaloch monitorovať a v prípade potreby presadzovať. Zahŕňa to upevnenie prepojení medzi rámcovou smernicou o morskej stratégii a cieľmi námorného priestorového plánovania;

13. pripomína závery zo zasadnutia riaditeľov EÚ pre morské a vodné hospodárstvo, ktoré sa konalo v júni 2024, v ktorých sa vyzýva na ďalšie opatrenia na zabezpečenie dobrého environmentálneho stavu morských ekosystémov, a najmä na to, aby rámcová smernica o morskej stratégii prerástla do „európskeho morského práva“ ([4]);

([3]) Stanovisko Európskeho výboru regiónov – *Ochrana európskych regiónov pred otrasmi: zlepšenie odolnosti miestnych a regionálnych hospodárstiev v strategickom vývoji jednotného trhu* (Ú. v. EÚ C, C/2024/7061, 4.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7061/oj).

([4]) *Informal Meeting of EU Marine and Water Directors – Final conclusions 13 and 14 June 2024*.

14. žiada, aby sa v rámci kolégia komisárov zriadila projektová skupina pre vykonávanie paktu o oceánoch pod vedením komisára pre rybárstvo a oceány s cieľom zabezpečiť uplatňovanie celostného prístupu k vykonávaniu;

Modré hospodárstvo s malým vplyvom

15. zdôrazňuje, že je potrebné, aby sa pri spravodlivej transformácii na modré hospodárstvo s malým vplyvom rešpektujúce planetárne medze a únosnosť našich oceánov, podporovali tie námorné činnosti, ktoré sú dotknuté trojitou environmentálnou krízou alebo ju zintenzívňujú;

16. zdôrazňuje význam námorného územného plánovania na zabezpečenie súladu medzi politikami v oblasti životného prostredia, klímy, sociálno-ekonomického blahobytu a odvetvovými politikami; uznáva problém súperenia o priestor vo vodách EÚ a zdôrazňuje, že koexistencia môže byť strategickým nástrojom na podporu dosiahnutia cieľov EÚ a medzinárodných cieľov v oblasti biodiverzity a zároveň na podporu miestnych komunít; zdôrazňuje, že spoločné umiestňovanie výroby energie z obnoviteľných zdrojov energie na mori s rybolovom s malým vplyvom alebo nízkotrofickou akvakultúrou sa musí skúmať v rámci námorného územného plánovania;

17. pripomína, že zavádzanie výroby veternej energie na mori je základom plnenia Európskej zelenej dohody a zaistenia konkurencieschopnosti a bezpečnosti dodávok energie v Európe. Vyzýva na vypracovanie cezhraničných verejných súťaží pre výrobu energie na mori s cieľom zmierniť konflikty pri využívaní a racionalizovať energetickú infraštruktúru. Dôveruje miestnym a regionálnym samosprávam, že vypracujú vhodné energetické stratégie;

18. vyzýva Komisiu, aby chránila európske odvetvia výroby energie na mori pred nekalou hospodárskou súťažou stanovením minimálnych cien a požiadavky, aby prevažná väčšina hodnotového reťazca zostala európska, vytvorením nových kritérií vo verejných súťažiach týkajúcich sa výroby energie na mori, a to aj zavedením povinných necenových kritérií v oblasti biodiverzity, sociálnych aspektov a obehovosti, a prepojením týchto projektov s príslušnými programami obnovy biodiverzity;

19. uznáva, že rôzne činnosti môžu byť synergické alebo protichodné v závislosti od ich povahy a umiestnenia v priestore a čase; domnieva sa, že pakt o oceánoch by mal prispieť k umožneniu miestneho územného plánovania s cieľom zabezpečiť, aby sa maximalizovali synergie medzi námornými činnosťami a obmedzili a/alebo usmernili kompromisy; zdôrazňuje, že chránené morské oblasti nemožno považovať za činnosť, pri ktorej sú možné kompromisy;

Potraviny

20. uznáva, že objem rybolovných zdrojov je obmedzený a úzko súvisí s celkovou kvalitou morských ekosystémov; poukazuje na to, že dlhodobá potravinová sebestačnosť zostáva kľúčovým strategickým cieľom EÚ, ktorý možno dosiahnuť len udržateľnou správou morských ekosystémov; uznáva úlohu oceánov a tradičných znalostí odborníkov v oblasti rybárstva a námorníctva pri výrobe vysokohodnotných potravín pochádzajúcich z rybolovu a akvakultúry, ako sa uvádza v oznámení o vízii pre poľnohospodárstvo a potraviny ([5]). Zdôrazňuje vplyv poľnohospodárskej politiky na zdravie morských ekosystémov a problémy spôsobené odplavovaním živín a eutrofizáciou, a to tak z hľadiska dosahovania environmentálnych cieľov EÚ, ako aj z hľadiska odvetvia rybárstva;

21. sa domnieva, že udržateľné riadenie populácií rýb je rozhodujúce na zachovanie ziskovosti odvetvia rybolovu, ktoré je schopné zabezpečiť pracovné miesta v odvetví rybárstva a v miestnom dodávateľskom reťazci, ktorý je od neho závislý, a že pre miestne komunity má najväčší prínos segment drobného rybolovu, v ktorom sa uplatňujú environmentálne vhodnejšie postupy a ktorý by sa mal podporovať, aby sa zabezpečila dlhodobá odolnosť jeho činností. Uznáva, že rybolov je základnou súčasťou kultúry a hospodárstva mnohých pobrežných komunít. Zdôrazňuje, že nadmerne lovené, vyčerpané a obnovujúce sa zásoby rýb by sa mali doplniť, pričom by sa malo podporovať úsilie o zabezpečenie toho, aby živé zdroje neboli viac vystavené praktikám nadmerného rybolovu v oceánoch a zároveň by sa mali zohľadniť účinky nezákonného, neohláseného a neregulovaného rybolovu rybárskych flotíl tretích krajín s cieľom podporiť dlhodobú odolnosť pobrežných rybárov. Domnieva sa, že by sa mal riešiť aj vplyv šírenia invazívnych cudzích druhov;

22. zdôrazňuje, že je potrebné zmeniť model spotreby v EÚ tak, aby bola menej závislá od dovážaných výrobkov a viac od miestnej výroby; poukazuje na potenciál miestneho a regionálneho rozvoja na zvýšenie spotreby výrobkov z miestnych zdrojov s krátkymi dodávateľskými reťazcami. Zdôrazňuje škodlivý vplyv, ktorý môže mať priemyselná akvakultúra na naše vlastné zdroje a zdroje iných krajín, keď sa podporuje nadmerný rybolov na výrobu rybej múčky. Poukazuje na to, že je potrebné zasadzovať sa za akvakultúru s malým vplyvom, najmä o akvakultúru rias a lastúrnikov, ako najudržateľnejšiu alternatívu produkcie bielkovín z vodných živočíchov vzhľadom na klesajúce zásoby rýb a potrebu ich ochrany;

([5]) COM(2025) 75 final.

23. poukazuje na to, že s dosiaľ neposúdenými morskými biologickými zdrojmi v najvzdialenejších regiónoch, ktorých oceánske vody predstavujú viac ako polovicu rozlohy výhradných hospodárskych zón celej EÚ, by sa mohlo hospodáriť efektívne a udržateľne a zároveň v súlade s cieľmi vytvárať hospodárske a sociálne výhody a výhody v oblasti zamestnanosti a prispievať k dostupnosti potravinových produktov, a to nielen v prospech rozvoja týchto regiónov, ale celej EÚ;

24. uznáva úlohu, ktorú môže rozvoj nízkotrofnej akvakultúry zohrávať v potravinovej bezpečnosti a zamestnanosti, a to nielen vo vidieckych oblastiach, a potrebu podporovať rozvoj udržateľnej akvakultúry;

25. poukazuje na to, že EÚ je najväčším svetovým trhom s morskými plodmi a uvedomuje si svoj veľký podiel zodpovednosti za udržateľné riadenie prírodných zdrojov; zároveň považuje za nevyhnutné chrániť európsku rybársku flotilu a odvetvie rybolovu pred nekalou globálnou konkurenciou a zabezpečiť, aby rovnaké podmienky platili pre dovážané produkty z morských plodov, najmä tie, ktoré pochádzajú najmä z nezákonného, neohláseného a neregulovaného rybolovu alebo z postupov poškodzujúcich životné prostredie;

Cestovný ruch

26. oceňuje úlohu udržateľného cestovného ruchu v pobrežných oblastiach a jeho význam pre zabezpečenie prosperujúcich pobrežných komunít; uznáva riziko, ktoré predstavuje nevyvážený cestovný ruch v citlivých oblastiach s krehkými ekosystémami; domnieva sa, že pakt o oceánoch by mal prispieť k identifikácii nástrojov a mechanizmov na minimalizáciu rizík, ktoré spôsobuje nadmerné využívanie a degradácia životného prostredia a dedičstva v dôsledku nekontrolovaného a neregulovaného prílevu turistov, ktorý sa koncentruje geograficky a časovo;

27. zdôrazňuje potrebu čistého oceánu na zabezpečenie dlhodobej atraktívnosti pobrežného cestovného ruchu prostredníctvom udržateľného využívania prírodných a kultúrnych zdrojov a viacnásobný prínos chránených morských oblastí pre miestne činnosti cestovného ruchu;

28. poukazuje na to, že cieľ Európskej únie vyhlásiť 30 % plochy morí za chránené morské oblasti a z toho prísne chrániť 10 % v každom regióne nie je ani zďaleka splnený. Konštatuje, že námorné činnosti sú vo viac ako 80 % chránených morských oblastí EÚ regulované len minimálne;

29. žiada, aby sa vo všetkých chránených morských oblastiach zakázali ničivé rybolovné činnosti, ako je rybolov vlečnou sieťou na lov pri dne. Poukazuje na škodlivý vplyv priemyselného rybolovu pelagickými vlečnými sieťami v niektorých oblastiach, najmä na pobrežný rybolov a miestne komunity;

Udržateľné a obehové biohospodárstvo

30. zdôrazňuje, že regióny majú rôznorodý potenciál, ktorý úzko závisí od ich fyzikálnych a geografických charakteristík; zdôrazňuje potenciál udržateľnej výroby energie vďaka rozvoju veterných parkov na mori, energie prílivu a odlivu a konverzie tepelnej energie z oceánov;

31. pripomína, že zavádzanie výroby veternej energie na mori je základom plnenia Európskej zelenej dohody a zaistenia konkurencieschopnosti a bezpečnosti dodávok energie v Európe. Poukazuje na to, že v stratégii EÚ pre energiu z obnoviteľných zdrojov na mori sa navrhujú konkrétne spôsoby podpory dlhodobého udržateľného rozvoja tohto odvetvia a zdôrazňuje, že sú nutné ďalšie investície do sieťovej a prepojovacej infraštruktúry potrebnej na uľahčenie rozvoja výroby energie z obnoviteľných zdrojov na mori;

32. vyzýva miestne a regionálne samosprávy, aby vypracovali vhodné energetické stratégie so zameraním na podporu cezhraničných verejných súťaží a racionalizáciu využívania energetických infraštruktúr;

33. sa domnieva, že v pakte o oceánoch by sa malo trvať na vedecky podloženom a preventívnom prístupe k ťažbe v oceánoch, aby sa zabránilo každému možnému nezvratnému vplyvu na morské ekosystémy a biodiverzitu, pričom by sa mali zohľadniť aj pravdepodobné kompromisy s inými hospodárskymi činnosťami, ako je rybolov, akvakultúra a cestovný ruch. V tejto súvislosti taktiež zdôrazňuje význam zvyšovania povedomia verejnosti o integrácii veterných parkov na mori a ich zásadnej úlohe v energetickej transformácii;

34. zdôrazňuje, že je potrebné riešiť problém znečistenia morského prostredia vo všetkých jeho formách vrátane chemického znečistenia a znečistenia plastmi, a to prístupom „od zdroja do mora“;

35. vyzýva EÚ, aby zohrávala vedúcu úlohu pri presadzovaní prijatia ambicióznej celosvetovej zmluvy o boji proti znečisteniu plastmi, ktorá by sa vzťahovala na celý životný cyklus plastov vrátane jednorazových plastových výrobkov, mikroplastov a rybárskeho výstroja, ako aj nebezpečných chemických prídavných látok, a zahŕňala opatrenia na predchádzanie tomuto znečisteniu zamerané na výrobu plastov a obmedzenie ich používania;

Námorná doprava

36. uznáva, že EÚ zohráva kľúčovú úlohu ako medzinárodný líder, keďže prevažná väčšina námornej dopravy je regulovaná Medzinárodnou námornou organizáciou (IMO);

37. zdôrazňuje význam lodiarskeho priemyslu pre mnohé pobrežné regióny a európskeho lodiarskeho priemyslu pre strategickú autonómiu Európy; vyzýva Európsku komisiu, aby podporovala inovácie a udržateľnosť tohto priemyslu;

38. poukazuje na to, že v *acquis* EÚ v oblasti dopravy ([6]) je nakladanie s odpadmi na pobreží upravené ustanoveniami, ktorými sa zabezpečuje dostupnosť prístavných zberných prevádzok a dodávanie odpadu do týchto prevádzok; zdôrazňuje, že je potrebné riešiť aj problém znečistenia ovzdušia spôsobeného lodnou dopravou na mori aj v prístavoch;

39. poukazuje na dôležitosť prijatia svojich už predložených odporúčaní, najmä pokiaľ ide o potrebu vytvoriť stimuly na vykladanie odpadu z lodí v prístavoch, a to aj prijatím jednotného poplatku ([7]);

40. zdôrazňuje význam medzinárodnej námornej dopravy pre európske prístavné mestá a regióny a poukazuje na svoje stanovisko, v ktorom sa odporúča, aby sa „v politike EÚ v súvislosti s dopravou, morským hospodárstvom a ochranou morského a vodného prostredia zohľadňovali rozvojové výzvy, ktorým musia čeliť prístavy a prístavné mestá“ ([8]); víta nadchádzajúce prijatie stratégie EÚ v oblasti prístavov v roku 2026 a žiada, aby táto stratégia bola venovaná potrebe dekarbonizácie lodnej dopravy, adaptácie prístavnej infraštruktúry na zmenu klímy a zabezpečeniu prechodu prístavov EÚ na model zodpovedajúci planetárnym medziam. Pripomína, že náklady na energiu predstavujú pre toto odvetvie vysokú položku. Výzvy spojené s prechodom na obnoviteľné a nízkouhlíkové zdroje energie zahŕňajú financovanie a obmedzenia kapacity flotily, keďže nové technológie si vyžadujú väčšiu hmotnosť ako konvenčné vznetové motory;

Ochrana a obnova životného prostredia, morských a pobrežných ekosystémov a biodiverzity

41. uznáva úzke prepojenie medzi zachovaním ekosystémov, ochranou morskej biodiverzity a sociálno-hospodárskymi činnosťami súvisiacimi s morom a výrobou potravín; zdôrazňuje úlohu oceánov v boji proti zmene klímy; uznáva úlohu morských ekosystémov vrátane mokradí a koralových útesov ako prirodzených nárazníkových zón proti víchriciam a pobrežnej erózii a zdôrazňuje ich úlohu pri ochrane infraštruktúry, životov a živobytia pred extrémnym počasím a javmi s pomalým priebehom;

42. žiada, aby sa v úsilí o zníženie znečistenia ovzdušia v dôsledku námornej dopravy zavádzali vyvážené opatrenia, ktoré budú zohľadňovať skutočnosť, že niektoré regióny sú úplne závislé od námornej dopravy, aby sa zabezpečilo ich zásobovanie základnými komoditami;

([6]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/883 zo 17. apríla 2019 o prístavných zberných zariadeniach na vykladanie odpadu z lodí, ktorou sa mení smernica 2010/65/EÚ a zrušuje smernica 2000/59/ES (Ú. v. EÚ L 151, 7.6.2019, s. 116, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0883).

([7]) Stanovisko Európskeho výboru regiónov – *Miestne a regionálne samosprávy a ochrana morského prostredia* (Ú. v. EÚ C 300, 27.7.2021, s. 36).

([8]) Stanovisko Európskeho výboru regiónov – Revitalizácia prístavných miest a oblastí (Ú. v. EÚ C 207, 30.6.2017, s. 25).

43. poukazuje na rozsah súboru právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany a obnovy morských ekosystémov a na potrebu dosiahnuť „dobrý environmentálny stav“ oceánov ([9]), v rámci ktorého sa zdôrazňuje potreba vyváženého vedeckého a ekosystémového prístupu k riadeniu ľudských činností na mori a vyžaduje sa rozšírenie chránených morských a pobrežných oblastí, ktorému bráni nedostatočné vykonávanie ([10]);

44. opakovane vyjadruje svoje znepokojenie nad skutočnosťou, že morské prostredie EÚ nedosiahlo do roku 2020 dobrý environmentálny stav, ktoré už vyjadril vo svojom stanovisku z roku 2021 ([11]);

45. poukazuje na to, že cieľom stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 je chrániť aspoň 30 % morí EÚ, pričom 10 % by malo podliehať prísnej ochrane, a obnoviť morské ekosystémy obmedzením znečistenia, nadmerného rybolovu a ničenia biotopov; poukazuje na to, že v nariadení o obnove prírody sa stanovujú právne záväzné ciele obnoviť do roku 2030 aspoň 20 % degradovaných morských ekosystémov, čím sa zväčší biodiverzita, sekvestrácia uhlíka a odolnosť proti zmene klímy (pozri tiež ciele spoločnej rybárskej politiky, ako aj zastrešujúce ciele novej Komisie týkajúce sa potravinovej bezpečnosti – Politické usmernenia pre budúcu Európsku komisiu 2024 – 2029);

46. poukazuje na svoje stanovisko z roku 2021 na tému *Udržateľné modré hospodárstvo a akvakultúra* ([12]), v ktorom sa ako priorita stanovuje udržateľná správa oceánov a morí a požaduje sa, aby sa modré hospodárstvo realizovalo v ekologických medziach v súlade s koncepciou planetárnych medzí; takisto zdôrazňuje potrebu zlučiteľného hospodárskeho využívania morí s ohľadom na morské biotopy ako kompas pre verejné a súkromné investície;

47. opätovne tvrdí, že na vytvorenie podmienok úspešnej obnovy biodiverzity a zvrátenie zhoršovania životného prostredia je nevyhnutné skutočné obehové hospodárstvo založené na zodpovednej výrobe, zníženej spotrebe, opätovnom použití, oprave a recyklácii;

48. zdôrazňuje aj význam predchádzania znečisteniu a úniku nebezpečných chemických látok, aby sa zabránilo každému vzájomnému pôsobeniu s inými environmentálnymi stresovými faktormi, ktoré môžu mať dlhodobý a rozsiahly environmentálny vplyv na suchozemské a morské prostredie, ako uviedol vo svojom stanovisku *Budovanie odolného systému hospodárenia s vodami s cieľom bojovať proti klimatickej kríze v rámci európskej modrej dohody* ([13]);zdôrazňuje, že je potrebné, aby sa pripravovaný pakt o oceánoch podporil ďalšími pripravovanými politickými krokmi, ako je revízia smernice REACH, s cieľom zohľadniť nové hrozby, akou je znečistenie PFAS;

Prevencia, pripravenosť a adaptácia na zmenu klímy

49. uznáva, že hoci sa najhoršiemu scenáru zmeny klímy stále dá predísť, miestne komunity, najmä v pobrežných oblastiach, pocítia dôsledky zmeny klímy, ku ktorej už dochádza; poukazuje na úlohu miestnych a regionálnych samospráv v prvej línii reakcie na častejšie extrémne poveternostné javy spôsobené zmenou klímy. Okrem toho by sa mali vypracovať adaptačné stratégie, ktoré pomôžu zvládať dôsledky zmeny klímy pre oceány, ako je zvyšovanie hladiny morí, okysľovanie a znečisťovanie oceánov plastmi, živinami a chemikáliami;

([9]) Konkrétne ide o rámcovú smernicu o morskej stratégii (Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/56/ES zo 17. júna 2008, ktorou sa ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva v oblasti morskej environmentálnej politiky (rámcová smernica o morskej stratégii) (Ú. v. EÚ L 164, 25.6.2008, s. 19)) a jej revíziu, rámcovú smernicu o vode (Smernica 2000/60/ES Európskeho parlamentu a Rady z 23. októbra 2000, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva (Ú. v. ES L 327, 22.12.2000, s. 1)), Európsku zelenú dohodu, stratégiu EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 (z roku 2020) a nariadenie EÚ o obnove prírody (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1991 z 24. júna 2024 o obnove prírody a o zmene nariadenia (EÚ) 2022/869 (Ú. v. EÚ L, 2024/1991, 29.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj)), ktoré zahŕňa osobitný cieľ týkajúci sa oceánov obnoviť 20 % morských oblastí do roku 2030, akčný plán nulového znečistenia (z roku 2021).

([10]) Dvor audítorov, Osobitná správa 26/2020: Morské prostredie: ochrana EÚ je rozsiahla, ale nejde do hĺbky.

([11]) Stanovisko Európskeho výboru regiónov – *Miestne a regionálne samosprávy a ochrana morského prostredia* (Ú. v. EÚ C 300, 27.7.2021, s. 36).

([12]) Stanovisko Európskeho výboru regiónov – *Udržateľné modré hospodárstvo a akvakultúra* (Ú. v. EÚ C 97, 28.2.2022, s. 36).

([13]) Stanovisko Európskeho výboru regiónov – *Budovanie odolného systému hospodárenia s vodami s cieľom bojovať proti klimatickej kríze v rámci európskej modrej dohody* (stanovisko z vlastnej iniciatívy) (Ú. v. EÚ C, C/2024/5367, 17.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5367/oj).

50. poukazuje na svoj návrh adresovaný Európskej komisii, aby sa usilovala o posilnenie rozmeru odolnosti vo svojich politických nástrojoch s cieľom posilňovať kapacity miestnych a regionálnych samospráv v oblasti reakcie na katastrofy, ako aj ich hospodársku odolnosť a dlhodobý rast v celej EÚ;

51. sa domnieva, že pakt by mal zahŕňať vytváranie miestnych plánov adaptácie na zmenu klímy vrátane vhodných plánov reakcie na katastrofy v pobrežných oblastiach, ktoré by pri zohľadnení miestnych špecifík umožnili účinnú prevenciu náhlych kríz, pripravenosť a reakciu na ne, najmä v súvislosti s extrémnymi poveternostnými javmi, ako aj s javmi s pomalým priebehom;

52. zdôrazňuje potrebu posilniť potravinové systémy založené na miestnych dodávateľských reťazcoch, aby sa zabezpečila dlhodobá odolnosť a silná spoločnosť;

53. sa domnieva, že pakt o oceánoch musí zabezpečiť spravodlivú a vyváženú transformáciu, ktorá podporí najvzdialenejšie regióny, ostrovné a pobrežné spoločenstvá zaistením ich sociálno-ekonomickej udržateľnosti, ochrany pracovných miest, sociálneho blahobytu a aktívnej účasti na formovaní politík, ktoré ovplyvňujú ich živobytie, a dodržiavaním zásady „práva zotrvať“ v prípade najvzdialenejších regiónov, ostrovných a pobrežných spoločenstiev zlepšením prístupu k verejným službám a ich kvality, bývaniu, konektivite, doprave, vzdelávaniu a pracovným miestam;

Osobitné regionálne potreby a požiadavky

54. pripomína, že najvzdialenejšie a ostrovné regióny sú obzvlášť závislé od oceánov, pokiaľ ide o zabezpečenie ich prepojenosti, zásobovania a rozvoj hospodárskych činností. Majú osobitné potreby a potrebujú účelové opatrenia na zabezpečenie životaschopnej logistiky pre život a živobytie občanov, a to aj v súvislosti s ich závislosťou od leteckej a námornej dopravy na zabezpečenie ich spojení a zásobovania;

Medzinárodná správa oceánov

55. uznáva kľúčový význam štruktúr správy vytvorených na globálnej úrovni ([14]) a na úrovni EÚ ([15]), ktoré umožňujú udržateľnú správu oceánov a využívanie ich zdrojov;

56. pripomína, že najvzdialenejšie regióny majú pre Európsku úniu veľký geostrategický význam vzhľadom na ich jedinečnú polohu, cezhraničný charakter a rozloženie na celosvetovej mape oceánov, pričom je možné voľne sa pohybovať v ich vodách bez obmedzení spôsobených bezpečnostnými hrozbami;

57. sa domnieva, že vzhľadom na veľký rozsah výhradných hospodárskych zón najvzdialenejších regiónov, ktoré veľmi významne prispievajú k skutočnosti, že EÚ má najväčšiu výhradnú hospodársku zónu na svete, by sa týmto regiónom mal prikladať väčší význam a mali by sa im poskytnúť väčšie prevádzkové prostriedky, aby sa zabezpečilo, že budú v EÚ skutočne lídrom v integrovanej správe oceánov;

58. pripomína svoje stanovisko na tému *Podpora trvalej a účinnej cezhraničnej spolupráce s našimi susedmi* ([16]), v ktorom zdôraznil „potrebu štruktúrovanejšej cezhraničnej námornej spolupráce“;

59. sa domnieva, že EÚ môže ísť príkladom a inšpirovať ostatné oblasti, aby sa riadili podobnými prístupmi; zdôrazňuje, že pakt by mal zároveň prispieť k väčšej účinnosti vnútornej správy aj k nadviazaniu participatívnej spolupráce s cezhraničnými regiónmi mimo EÚ, pričom by mal vychádzať z prístupu EÚ založeného na viacúrovňovom riadení, ktorý zabezpečuje intenzívne zapojenie miestnej a regionálnej úrovne do navrhovania a vykonávania politík, a posilňovať ho; navrhuje, aby sa diplomacia EÚ v oblasti správy oceánov využila s cieľom prispieť k udržateľnému využívaniu oceánskych zdrojov na celom svete;

([14]) Dohovor Organizácie Spojených národov o morskom práve.

([15]) Integrovaná námorná politika, rámcová smernica o námornej stratégii, spoločné oznámenie o programe EÚ pre medzinárodnú správu oceánov, stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030.

([16]) Stanovisko Európskeho výboru regiónov – *Podpora trvalej a účinnej cezhraničnej spolupráce s našimi susedmi* (Ú. v. EÚ C, C/2024/1038, 9.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1038/oj).

Ľudský kapitál, výskum a inovácie

60. sa domnieva, že pakt by mal prispieť k podpore zvýšených investícií do morského výskumu s cieľom odstrániť nedostatky vo vedomostiach, najmä v oblasti biodiverzity, ekosystémových služieb, vplyvu na klímu a ochrany podmorského kultúrneho dedičstva, ako aj nových technologických a obchodných príležitostí, a to v súlade so zásadou „nespôsobovať škodu“. Navrhuje využívať miestne vedomosti a siete, aby sa pobrežné oblasti mohli stať centrami výskumu a inovácií. Navrhuje, aby sa miestnym a regionálnym samosprávam umožnilo zohrávať primeranú úlohu v novej globálnej správe, počnúc zastúpením VR na konferencii OSN o oceánoch v júni 2025 v Nice. Odporúča posilniť spoluprácu s medzinárodnými organizáciami a tretími krajinami pri riešení globálnych výziev v oblasti oceánov. Vyzýva na ucelenosť politík, transparentné posúdenie vplyvu a dôraznejšie vykonávanie existujúcich opatrení. Malo by sa posilniť vykonávanie súčasných nástrojov a opatrení a upevniť úloha EÚ ako vedúcej legislatívnej sily v týchto oblastiach. Zasadzuje sa za integrovanú správu pobrežných zón, medziodvetvovú spoluprácu a platformy dialógu pre vedcov, tvorcov politík, priemysel a občiansku spoločnosť. Zdôrazňuje význam udržateľného modrého hospodárstva pre pobrežné komunity a zosúladenie politík a rozpočtov EÚ s cieľmi udržateľnosti. Okrem toho je potrebné podporovať zhromažďovanie a vzájomnú výmenu vedeckých údajov ako podkladov pre politické rozhodnutia, posilňovať úlohu výskumu a inovácií ako podporu pri rozhodovaní a zlepšovať všeobecné vedecké poznatky a budovanie kapacít pre správu oceánov. Podobne by sa mala riešiť potreba infraštruktúry na pozorovanie oceánov vrátane budovania kapacít v oceánoch a pobrežných oblastiach a malo by sa vykonať integrované celkové posúdenie stavu morského prostredia vrátane sociálno-ekonomických aspektov.

61. vyzýva prímorské regióny, aby zvážili vypracovanie „stratégií pre modrú inteligentnú špecializáciu“, ktoré by dopĺňali existujúce regionálne stratégie pre inteligentnú špecializáciu (S3);

62. zdôrazňuje, že na to, aby sa zlepšila účinnosť vnútornej správy EÚ, je nevyhnutné zaujať k námornej politike holistický prístup so zapojením všetkých verejných orgánov a inštitúcií zameraných na správu námorných záležitostí. Okrem toho zdôrazňuje, že je potrebné podporovať koordináciu medzi zúčastnenými aktérmi, čím sa uľahčí riadenie poznatkov;

63. víta legislatívny návrh prijatý Európskym parlamentom o udržateľných lodných palivách, najmä zriadenie Fondu pre oceány na zlepšenie energetickej účinnosti lodí a podporu investícií do pomoci pri dekarbonizácii námornej dopravy a upozorňuje na stanovisko VR z roku 2024 na tému *Spoločná rybárska politika v praxi: smerom k udržateľným a odolným pobrežným komunitám v EÚ*, v ktorom sa zdôrazňuje potreba podporiť spravodlivú transformáciu na rybolov s nízkym vplyvom. Zdôrazňuje potrebu spravodlivej transformácie všetkých námorných hospodárskych činností, aby sa zabezpečila ich dlhodobá odolnosť a konkurencieschopnosť; víta návrh prijatý v novembri 2024 o iniciatíve FuelEU Maritime – Udržateľné lodné palivá. Zdôrazňuje, že na to, aby rybárska flotila prijala obnoviteľné zdroje energie, je nevyhnutné prekonať existujúce prekážky koordináciou a spoluprácou medzi zainteresovanými stranami, preklenúť medzery v poznatkoch a technológiách prostredníctvom výskumu a inovácií, rozvíjať potrebné zručnosti a pracovnú silu pre energetickú transformáciu a zlepšiť podnikateľské prostredie vrátane prístupu k financovaniu;

64. súhlasí s myšlienkou, že pakt o oceánoch by mal byť prvým krokom pri vytváraní súdržného legislatívneho a nelegislatívneho rámca pre oceány prostredníctvom aktu o oceánoch, ako aj budúcich koordinovaných revízií existujúcich právnych predpisov, ako je rámcová smernica o morskej stratégii a smernica o námornom priestorovom plánovaní.

V Bruseli 3. apríla 2025

Predsedníčka
Európskeho výboru regiónov
Kata TÜTTŐ